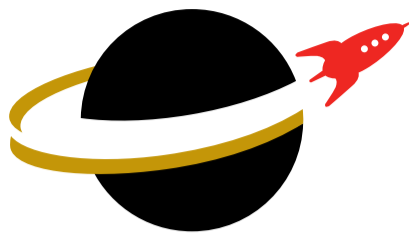

Vi befinner oss i det 21. århundre etter Kristus. Hele Norge er erobret av bokkjedene. Hele? Nei! En liten sjappe gjør fremdeles motstand. Denne strie, ukuelige bokhandelen – Tronsmo – lar seg selvsagt ikke knekke.

TRONSMO
BØKER & TEGNESERIER

SE VERDEN GJENNOM TRONSMO

David Graeber

Bullshit Jobs – A Theory

Allen Lane, innb., kr. 299,-

Tre fjerdedeler av alle jobber er nå enten i service, finans eller administrasjon. Ved starten av forrige århundre trodde man at fremtiden ville timeantallet synke, men det har gått motsatt vei, og jobbene i disse sektorene virker som de ikke bidrar noe særlig til samfunnets vekst. I *Bullshit Jobs* utforsker Graeber hvordan dette fenomenet ble til, der jobber egentlig ikke produserer noe, men er jobb for jobbens skyld, og hvordan vi kan komme oss ut av det.

Kerstin Ekman

Gubbas Hage

Albert Bonniers forlag, innb., kr. 399,-

Kerstin Ekman skriver om det ville i skog og mark, og om en artsrikdom som nå er truet og kan forsvinne for alltid. Hun leser og vandrer gjennom landskap, og deler i denne boken det hun har sett, tenkt og lært. En varm og fin bok som sitter igjen i leseren lenge etter at siste side er snudd.

Kåre Bulie, Martin Lundell (red.)

Bilder 2018 #1

Foreningen Bilder, hft., kr. 150,-

Vitenskapelige bilder, gamle portretter av ukjente norske fanger, et fotografi av en av 1900-tallets mest berømte intellektuelle og bilder som har beveget seg fra kokeboksidene til kunstinstitusjonens innerste sirkler. Mangfoldet er betegnelsen for noe av det *Bilder* ønsker å oppnå: å undersøke bilder fra mange ulike kategorier og områder – om hvordan vår måte å forstå og snakke om dem på endrer seg både over tid og med de skiftende sammenhengene de opptrer i.

Gertrude Stein, Brit Bildøen (overs.)

Alice B. Toklas' selvbiografi

Skald forlag, innb., kr. 299,-

Romanen *Alice B. Toklas' selvbiografi* er ein kultklassikar og ei av dei mest tilgjengelege bøkene til Gertrude Stein, som for si tid var så nyskapande at enkelte forlag trudde det hadde skjedd feil under maskinskrivinga av manus. Ved å skildre sitt eige liv gjennom auge til sin partner, sekretær, kokk og muse, Alice, fekk ho endeleg ein publikumssuksess og skapte eit verk så annleis at det også i dag er overraskende lesnad.

Leif Gjerstad

Kalvøyafestivalen

Absolutt forlag, innb., kr. 399,-

Festivalsesongen er snart over oss så hva passer vel bedre enn en bok om den mest legendariske norske festivalen av dem alle! Med en nær mytisk status i norsk musikkliv og mange av rockens største navn på plakaten opp gjennom åra, er det vanskelig å se for seg dagens norske, mangslungne og mangfoldige festivaler, hadde det ikke vært for Kalvøya.

Jødisk liv: Simon Schama feirer enkeltskjebnene som peker mot noe større.

Et annerledes folk

Det jødiske folks historie er en lidelsens historie. Under 1920-tallets «hvite terror» i kjølvannet av Den russiske revolusjonen, ble jøder utpekt som fiender av revolusjonens reaksjonære motkrefter – en del av en bredere konspirasjonsteori om «jødebolsjevismen»: Mellom 100.000 og 150.000 jøder ble drept i den ukrainske pogromen etter ordre fra den tsarvennlige generalen Anton Denikin. Mer kjent: Over 6 millioner jøder ble drept under Holocaust, og i Norge ble rundt en tredjedel av landets jøder drept av nazistene, godt hjulpet av norske politifolk. På 1950-tallet, etter en årtusenlang forhistorie i «Babylons rike», ble de irakiske jødene fordrevet, ofte på brutalt vis.

Men det jødiske folks historie er også en fortelling om et folks ukuelige optimisme og intellektuelle briljans. Hvor ville vel vestlig sivilisasjon vært uten det jødiske bidraget? Uten Spinoza, Marx og Freud? Uten Trotskij og Mahler, Proust og Kafka? Uten Albert Einstein og Warner Brothers? Selv om et folks historie ikke kan reduseres til enkeltindivider, er det påfallende hvor lite som står igjen av vestlig kultur uten «den andre». I møte med en voldsom fiendtlighet fra storsamfunnets side har det jødiske folk svart ved å dyrke frem uortodokse tenkemåter på tvers av den kompakte majoritet.

Det er denne optimistiske historien Columbia-historikeren Simon Schama vil feire i «Belonging», som med sine monumentale 800 sider utgjør andre del av et prosjektert trebindsverk og trekker veksler på BBC-serien «The Story of the Jews» (2013). I stedet for en katalog over lidelser, har Schama malt et gnistrende portrett av jødisk kultur fra renessansen frem til 1900 – en hyllest til det jødiske folks annerledeshet og bidrag til menneskehetens kulturarv.

Boka slutter før de mer kjente jødeforfølgelsene i forrige århundre. Men dette er et klokt grep, for det er bare ved å trekke opp de lange linjer at vi kan forstå i hvilken grad forrige århundredes forfølgelser ikke er et avvik, men en fortsettelse av det hatet det jødiske folk – en betegnelse som rommer mangt, fra spanske sefarder til østeuropeiske askenaser og Midtøstens mizrahi-jøder – har møtt hvor enn de har måttet vandre opp gjennom historien.

Det «jødiske spørsmål» (for å sitere tittelen på en av Marx' mer problematiske

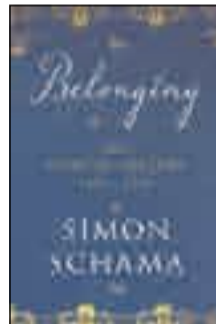
ARV OG MILJØ: Schama har malt et gnistrende portrett av jødisk kultur.

ILLUSTRASJON: «JEWESS WITH ORANGES» (1880-1881) AV ALEKSANDER GIERYMSKI, WIKIMEDIA

SAKPROSA

Simon Schama Belonging. The Story of the Jews 1492-1900

The Bodley Head 2017, 800 sider

tekster) har vært en europeisk besettelse. Schama viser hvordan jøder ofte har blitt tvunget til å tilpasse seg majoritetens forventninger

og krav – hvordan dette folket, tragisk nok, har måttet avfinne seg med å leve i gjenskinnet

av et forvrengt speilbilde som storsamfunnet har dannet, enten det dreier seg om den «eksemplariske jøden: lærd, menneskelig og omgjengelig», eller groteske antisemittiske karikaturer som har florert gjennom århundredes løp.

Hvordan har jødene overlevd alle sine lidelser? Årtusenlange tradisjoner har gitt et solid vern i deres ofte ublide møte med majoriteten. Spinoza skriver at tar man omskjæringen bort fra jødene, tar man samtidig identiteten fra dem: Dette fysiske merket, et *sjibbolet*, har gitt en følelse av tilhørighet som omkringliggende samfunn ikke har kunnet tilby. Til tross for spektakulære verker produsert av jødiske kunstnere og

tenkere, viser Schama hvordan disse alltid har blitt skapt i skyggen av en skjør fred mellom minoritet og flertall.

Vi ser denne skjøre freden igjen gjøre seg gjeldende i dagens Europa. Antisemittismens spøkelse går igjen. Mange jøder lever utrygt i byer som Paris, Antwerpen, København og Oslo. Det er en udelt tragedie at vi står overfor en ny utvandring av jøder fra Europa – en tragedie som bare forsterkes av det unike bidraget jødiske befolkninger har skjenket den vestlige kulturarven.

Man kan kanskje ikke unngå å lese en slik bok i lys av pågående debatter om Israel. Det moderne Israel diskuteres bare kort mot slutten av boka, men det skinner gjennom at sionis-

Antisemittismens spøkelse går igjen.

men
– letingen etter et jødisk hjem – for Schama fremstår som et

legitimt forsøk på å finne den ro og hvile det jødiske folk nesten aldri har kunnet finne andre steder.

Schama dveler ikke for lenge ved jødernes lidelser. Hans prosjekt, solid forankret i den «mikrohistoriske» forskningstradisjonen, er å feire enkeltskjebner som likevel peker mot noe større. Summen av disse enkeltfortellingene belyser at det jødiske «spørsmål» i realiteten er et spørsmål som må rettes tilbake mot flertallet – om hvorfor de som er annerledes, så ofte har blitt forfulgt. Schamas svar er at hatet mot jøder bør møtes med en feiring av et folks ubøyelige viljestyrke.

Victor Lund Shammass

bokmagasinet@klassekampen.no